Artele vizuale în oraş

Prezentarea prof. univ. dr. Marilena Preda Sânc

Dezvoltarea oraşelor şi schimbările survenite în existenţa şi structura comunităţilor umane, evoluţia formelor arhitecturale şi noile modalităţi de expresie artistică generate de noile tehnici / tehnologii / materiale, au influenţat şi au transformat, în ultimul secol, tipologia Artei în Spaţiul Public. Prezenţa artelor vizuale în oraş se amplifică şi se diversifică, adjudecându-şi, alături de dimensiunile estetice, sociale, culturale cunoscute, rezultate din ambientarea artistică a habitatului citadin cu lucrări de artă cu caracter permanent, datoria de a promova intervenţii de artă cu caracter temporar şi efemer care să remodeleze spaţiul urban, să-l dinamizeze şi să-l facă mai atractiv.

Conceptul modernist instituţionalizat de Mies van der Rohe prin verdictul *forma urmează funcţia, construcţiei,* se transformă în metropola contemporană în spaţiu / timp / informaţie împletite într-o arhitectură cinematică, fluidă

Oraşul contemporan devine organism fragmentat, suprapopulat cu structuri verticale, câteodată sofisticate şi seducătoare alteori lipsite de identitate, clădiri inteligente şi cartiere de construcţii sociale, conglomerat în căutarea propriei identităţi vizuale.

Oraşul este şi un loc al memoriei, al istoriei. Trebuie să subliniem importanţa conservării şi restaurării în constituirea unui patrimoniu cultural naţional şi în acest sens Banca Naţională, prin modul profesionist în care s-a implicat în restaurarea edificiului şi realizarea monumetului Eugeniu Carada, primul director de bancă, semnat de sculptorul Ioan Bolborea reprezintă un exemplu de urmat. Din păcate chiar în apropiere remarcăm clădiri impunătoare, ce fac parte din Bucureştiul vechi, cum se degradează, total abandonate.

Astăzi spaţiul public devine scenă pentru experiment, atelier de creaţie, câmp de investigaţie socială, educaţie şi voluntariat cultural. Opera unică şi produsul artistic de serie, monumentul care aspiră la veşnicie şi *performance*-ul stradal sau proiecţiile urbane cu caracter efemer, toate acestea fac parte din arealul artelor vizuale în oraş – interfaţa noului vizual citadin care îi conferă adesea peisajului urban dimensiuni scenografice.

În prima parte a secolului XX mulţi artişti, arhitecţi au fost preocupaţi de conceperea unor noi modalităţi de reprezentare vizuală în Arta Urbană. Gaudi, Miro, Hundertwasser,Vasarely, Niky de Saint Phale, Jean Tinguely, sunt doar câteva nume de creatori, importanţi prin viziunea lor originală în ceea ce priveşte conceptul şi practicile artistice.

Tehnicile utilizate în lucrările acestora sunt cele tradiţionale dar modul în care sunt mixate, varietatea materialelor folosite, originalitatea formulelor compoziţionale şi a soluţiilor de ambientare a edificiului arhitectural fac ca aceste lucrări din epoca modernă să deschdă drumul către experiment vizual, inovaţie, către noi forme de artă publică.

În a doua parte a secolului al XX lea, relaţia tradiţională arte vizuale-arhitectură, îşi revendică un statut clar exprimat prin *site specific art*, concept fundamentat pe tradiţia istorică a artei monumentale şi noua viziune prospectivă, integratoare, concept care evidenţiază necesitatea elaborării unei intervenţii de artă în spaţiul public, respectând mai mult ca oricând funcţiile spaţiului şi comunitatea umană căreia îi este destinată. Lucrările din această categorie remodelează spaţiul urban într-o abordare complexă artă-urbanism. Dimensiunile estetice se ramifică în zona socialului. Locuitorul cetăţii nu rămâne doar un spectator care contemplă opera artistică. Profund imersat în multidimensionalitatea spaţiului contemporan cetăţeanul are o atitudine participatorie / interactivă, iar în cazul unor forme de artă precum Live Art, Land Art, *performance*, graffiti, teatru stradal, devine actant şi coautor al spectacolului artelor vizuale în oraş.

Gândirea bidimensională, introvertită, caracteristică artistului pictor de şevalet a cărui principală grijă constă în sondarea propriilor abisuri şi reflectarea lumii în oglinzile simţurilor, sufletului şi spiritului său, se metamorfozează în interacţiunea creativă a proiectului personal integrat unui anumit spaţiu.

Aparenta constrângere, în funcţie de talentul, cunoaşterea artistului, se transformă intr-o provocare care are ca rezultat lărgirea graniţelor vizualului cunoscut şi acceptat. Sculpturile nu mai stau pe soclu ci se amestecă în mulţime sau se relaxează pe marginea fântânilor, intră în anonimat sau viu colorate şochează, atrag privirea ca semn-simbol al locului respectiv, în timp ce obiecte uzuale supradimensionate tronează pe post de ansambluri de sculptură monumentală aşa cum observăm în cazul lucrărilor semnate de Oldenburg. Oraşul devine metapictură şi îşi reinventează imaginea, de *la tableaux-vivantes* la seducţia realităţii real-virtuale specifică organismului citadin tehnologizat şi aspiră la statutul de oraş cultural. Edilii cetăţii contemporane elaborează strategii de revigorare şi conversie a spaţiilor abandonate în zone de cultură şi recartografiază oraşul cu *site specific art places* / situri de artă.

Amy Dempsey în lucrarea sa Destination Art, consideră, ca fiind una din operele de referinţă pentru situri de Artă în Spaţiul Public, Ansamblul Brâncuşi de la Târgu-Jiu, aşa cum îl numeşte autoarea, realizat de sculptorul român în perioada 1937-38. *Environment*-ul intitulat de Constantin Brâncuşi Calea Sufletelor Eroilor, compus din Poarta Sărutului, Aleea Scaunelor, Masa Tăcerii, Calea Eroilor şi Coloana fără

Sfârşit, a fost elaborat şi ridicat *in situ* de artist pe baza unui concept sinergistic de asociere artă - proiectare urbană.

Lucrărilor de Artă în Spaţiul Public cu autor unic, li se adaugă, în ultimile decenii, parcuri, zone industriale dezafectate, spaţii exterioare integrate unor muzee, unde artişti proveniţi din domenii diferite ale artelor vizuale, concep şi amplasează sculpturi, obiecte hibride, instalaţii, crează lucrări de Land Art, Sky Art, EcoArt.

Proiectele artistice pot remodela zone industriale abandonate transformându-le în situri de artă, contribuind astfel la o mai bună înţelegere, conştientizare a necesităţii reciclării deşeurilor, a păstrării unui mediu curat. Fenomenul de recuperare şi conversie a spaţiilor industriale dezafectate în spaţii culturale conţíne o dimensiune ecologică, istorică şi de protejare a unui patrimoniu de arheologie industrială.

Există muzee dedicate istoricului industrializării care se află în foste fabrici şi care prezintă vizitatorilor echipamente şi imagini document. Obiective industriale abandonate sunt transformate în centre culturale ca de exemplu Gasometrul din Oberhausen care funcţionează ca spaţiu expoziţional, fabrica de tutun din Madrid unde au loc evenimente socio-culturale, gări dezafectate, precum cea din Berlin sau Bruxel, transformate în Muzeu sau Centru de artă Contemporană.

Socrate Sculpture Park din New York, spaţiu portuar neglijat, prin iniţiativa unei fundaţii Athena Foundation, care s-a implicat în organizarea unor acţiuni de voluntariat şi a elaborate un proiect de conversie culturală, funcţionează astăzi ca sit de artă. În China o întreagă zonă industrială a fost reamenajată şi transformată în sit cultural - Shanghai Cultural / Creative Industrial Parks. Nu ştiu câţi dintre dumneavoastră cunosc în Bucureşti centrul WASP, spaţiu de artă şi producţie artistică, unde au loc spectacole de dans contemporan şi teatru experimental, expoziţii şi proiecte media naţionale şi internaţionale, spaţiu situat în fosta fabrică Timpuri Noi.

Uniunea Artiştilor Plastici din România dezvoltă un proiect de conversie a spaţiilor Combinatului Fondului Plastic, unde există deja săli de expoziţie, ateliere de creaţie, în sit cultural şi aşteptăm cu interes şi speranţă şi implicarea administraţiei culturale a Bucureştiului pentru demararea unor proiecte mai ample.

În România înainte de 1990 au avut loc tabere, simpozioane de sculptură, ceramică cum ar fi Măgura, Costineşti, Galaţi, Arcuş, Medgidia care prin numărul mare de lucrări de artă amplasate într-un anumit spaţiu, pot fi considerate situri de artă / site specific art places.

În ultimii ani consemnăm apariţia unor noi situri artistice care se remarcă prin diversitatea conceptuală şi obiectuală, prin experiment şi performanţă artistică. Şi aş aminti ambientul multimedial, semnat de regretatul nostru coleg Alexandru Chira în satul Tăuşeni, care se

desfăşoară într-un traseu iniţiatic, punctat de obiecte, semnale cinetice, puternic colorate şi instalaţii cu conotaţii regionale / universale de natură antropologică. Este de-a dreptul impresionantă implicarea comunităţii locale în realizarea ambientului şi grija care i-o poartă.

Taberele organizate de firma Tuborg la Bucureşti, Constanţa şi Timişoara, cunoscute sub denumirea de TuborgArt, Simpozionul internaţional de la Roşia Montană, Parcul Îngerilor de la Cetate, simpozioanele organizate de Muzeul de Artă Comparată, Sângeorz-Băi, şi de Fundaţia Meta, reprezintă doar câteva situri de artă purtătoare de semnificaţii culturale, prezente şi pe harta traseelor turismului cultural acolo unde oficialităţile conştientizează importanţa lor.

Utilizăm sintagma *site specific* pentru a defini un concept contemporan care implică un anumit sistem de a gândi, concepe, relaţiona şi integra opera artistică cu caracter permanent / temporar / efemer unui spaţiu public. Rolul artelor vizuale în arealul citadin se manifestă ca formă a identităţii locale / globale corelată ţintelor estetice, memoriei şi comunicării. Deasemenea calităţile de *edutainment* / educaţie prin divertisment, conţinute în acţiuni artistice vizuale urbane, sunt utile şi benefice atât în plan estetic cât şi în asistenţa socială a cartierelor şi comunităţilor defavorizate şi în programele de regenerare urbană.

Câteodată lucrările de Artă în Spaţiul Public ca şi ansamblurile arhitecturale produc numeroase controverse. Intr-o situaţie de acest fel s-a aflat *environment*-ul artistului conceptualist, Daniel Buren. Intitulat Les deux Plateaux şi amplasat în curtea Palatului Regal din Paris. Ambientul, iniţial cu caracter temporar, transformat ulterior într-o lucrare permanentă, şochează prin îndrăzneala autorului de a alătura, o mulţime de coloane tăiate şi puternic valorificate vizual, unei arhitecturi monumentale de epocă. Daniel Buren ca şi Vito Acconci se numără printre artiştii care activează în sfera Artei Urbane şi alături de contribuţiile lor artistice obiectuale se remarcă printr-un discurs teoretic, prospectiv, transdisciplinar concretizat în scrieri despre artist – oraş – comunitate urbană.

Spaţii cu un potenţial special pentru amplasarea unor lucrări de artă sunt parcurile, străzile şi pieţele pietonele, staţiile de autobuz, gara, aeroportul, metroul, spaţii tot mai valorificate estetic prin realizarea unor proiecte de Artă Urbană. Există ca dorinţă şi necesitate, din partea locuitorilor oraşelor, ideea de a colora şi sparge monotonia şi cenuşiul acestora cu artă într-o dinamică continuă. Arta cu caracter permanent comemorativă şi celebrativă, realizată în tehnici tradiţionale, prin existenţa ei îndelungată intră în peisajul citadin, în memoria şi istoria locului şi joacă un rol definitoriu în modelarea identităţii vizuale a oraşului. Rolul său este mai puţin dinamic. Oraşul aflat într-o permanentă remodelare a texturii sale vizuale şi interesat de găsirea unor noi formule

de comunicare interumană, îşi complectează arealul manifestărilor culturale cu forme de artă evenimenţială – performativă. În acest sens aş exemplifica cu serile de proiecţii pe clădiri, atât de îndrăgite de bucureşteni şi aş aminti un foarte recent eveniment desfăşurat sub egida Bucureşti 555. Echipe de artişti media profesionişti au realizat proiecţii pe clădirea Palatului Parlamentului creând iluzia unui Teatru Total.

Foarte apreciate sunt manifestările de Artă Urbană care se desfăşoară în spaţii neconvenţionale, cartiere defavorizate, fabrici, molluri, vitrine de magazin unde artiştii expun instalaţii, artă video, actează live reuşind să valorifice cultural un spaţiu comun.

Proiectul Art on Display, iniţiat de Ioana Ciocan, integrat evenimentului Art Bucharest Weekend, tocmai a avut loc. Publicul larg a fost invitat să vizioneze mai multe proiecte de site-specific, semnate de tineri artişti, discursul vizual incluzând spaţiul alternativ şi spaţiul muzeal.

În cazul acestor noi modalităţi de reprezentare artistică şi de prezenţă asumată a artistului alături de publicul spontan participativ, adesea în formule interactive dirijate de artistul performer, se remarcă spiritul viu, conceptul de *edutainment*, capabil să transmită mesaje profunde, actuale, cu uşurinţă acceptate de audienţă.

O formă controversată de Artă Urbană o reprezintă Graffiti care însă a influenţat vocabularul vizual al artei contemporane şi care poate deveni un aliat în organizarea unor acţiuni culturale urbane cu caracter educativ. Mă refer la ambientarea cu imagini a unor zone abandonate sau a unor elemente stradale inestetice. În cazul Bruxelului şi Timişoarei am remarcat grija edililor pentru calcane, accidente arhitecturale mai puţin dorite, şi care au fost acoperite cu picturi murale şi graffiti.

Din categoria lucrărilor cu caracter temporar face parte şi Billboard Art. Billboard-ul tehnoredactează faţadele, însoţeşte autostrăzile, aduce imaginea artistică în industria reclamei şi semnat de un artist are menirea de a fi conţinător de valori estetice, fie că este un panou publicitar sau pur decorativ. Frecvent este utilizat pe post de asistent social, cultural, politic în momente festive sau de informare şi propagandă. Primăriile din marile oraşe Europene organizează concursuri de proiecte de BillboardArt cu tematici socio-culturale.

Pe scena artelor vizuale contemporane un loc aparte îl ocupă Arta Electronică / Arta Tehnologică care include în recuzita sa echipamente high tech şi materiale inteligente. Artiştii lucrează pentru realizarea proiectelor cu echipe de specialişti, se inspiră şi studiază noile descoperi din ştiinţă, imersându-se creativ în cele mai variate domenii de la *neuroscience* la robotică şi inginerie genetică.

O lucrare de referinţă pentru Arta Tehnologică rămâne *environment*-ul cosmic Celestial Wheel, proiect semnat de Jean-Marc

Philippe în 1970-1972, prin care planeta pământ era înconjurată de un nimb de lumină realizat cu ajutorul a 40 de sateliţi aflaţi pe orbită.

Peisajul urban contemporan, într-o mixtură postmodernă, asociază citate arhitecturale, aparţinând diferitelor epoci, însoţite de producţia artelor vizuale cu volumetria sculpturală / deconstructivistă / organică / inteligentă a arhitecturii moderne şi cu diversitatea multimedium-urilor artistice şi noilor practici artistice. În labirintul citadin locuitorii cetăţii şi artiştii nu se mulţumesc doar cu epiderma estetică a oraşului muzeu. Ei caută spectacolul, noutatea, experienţe senzoriale / estetice / culturale.

Arta Electronică / Tehnologică utilizează materiale inteligente a căror proprietăţi de reversibilitate în schimbarea culorii, formei prin reacţie la stimuli fizici, chimici, lumină / temperatură, mişcare, sunet, mirosuri sau aplicaţii ale câmpului electric, devin factori activi în opera de arhitectură şi în artele vizuale contemporane.

Holografia îşi face simţită tot mai mult prezenţa, în spectacole grandioase cu proiecţii hologramatice pe fum şi vapori. Intervenţiile holografice în textura faţadelor unor clădiri contribuie la definirea conceptului de „arhitecturi fluide”. Suprafeţele hologramatice prin capacitatea lor teleologică de a se remodela vizual creează o atmosferă spectaculară ca şi proiecţiile urbane.

Proiecţiile urbane dinamizează oraşul antrenând trecătorii şi publicul de toate vârstele în caruselul imaginilor în mişcare combinate cu arhitectura citadină. Ele au devenit un partener permanent al evenimentelor artistice nocturne cu caracter celebrativ sau incluse megaconcertelor şi tot mai frecvent ca Artă în Spaţiul Public cu implicaţii socio – educaţionale. Lumini, ecrane şi multi-ecrane, *videowall*, neoane şi lasere, holograme şi proiecţii transformă oraşul în *liquid city*. Murala electronică acaparează traseele importante ale cetăţii şi aceasta se datorează atât dimensiunii consumiste, marcă a industriei reclamei, care o promovează promovându-şi produsele, dar şi datorită dinamicii luminoase şi seducătoare pe care o generează.

Realităţile digitale urbane contribuie la dezvoltarea unei industrii creative în care arta – tehnologia şi business-ul conlucrează.

Tehnologiile digitale au făcut posibilă existenţa unei noi generaţii de artişti care manevrează cu uşurinţă un repertoriu digital pe care îl transformă în unelte de lucru cu ajutorul cărora reformulează alfabetul vizual şi dezvoltă noi practici artistice şi modalităţi de expresie artistică, noi forme de artă – Arta comunicaţională.

Un alt segment important în arta secolului XX, prezenţă consistentă mai către sfârşitul secolului şi de mare actualitate astăzi, îl reprezintă arta ecologică. EcoArt pune accent pe recuperarea materialelor tradiţionale lemn, piatră naturală, şi integrarea elementelor vegetale unor

intervenţii de Artă în Spaţiul Public sau ca parte componentă a ansamblului arhitectural.

Arhitecţii proiectează construcţii ce înglobează structuri adosate faţadelor care adăpostesc suprafeţe de verdeaţă, inserate armonios volumetric în proiectul arhitectural. Din această categorie face parte muzeul de antropologie quai Branly, *un musee de l'autre,* arhitect Jean Nouvel, ambient eco semnat de Patrick Blanc, artist şi botanist cunoscut pentru grădinile sale verticale. Palatul Artelor şi Ştiinţei din Valencia proiectat de Santiago Calatrava cu Oceanograful semnat de arhitectul mexican Felix Candela reprezintă un eco-environment cultural. Sculptor-arhitect-inginer Calatrava în tripla sa ipostază crează un ambient arhitectural într-o deplină comuniune cu spaţiul în care există, o fostă albie de râu transformată într-un parc-grădină.

Prin lucrările monumentale de Land Art, Christo şi Jeanne-Claude îşi propun să ofere publicului „noi modalităţi de a privi un peisaj familiar". Ei au finalizat în 2006 lucrarea The Gates amplasată în New York City's Central Park lucrare ce reorganiza spaţiul şi revitaliza parcul mult mai mult vizitat datorită ambientului creat.

Leonard Ursachi, artist român care trăieşte şi lucrează la New York a realizat în ultimii ani mai multe intervenţii de Artă în Spaţiul Public cu caracter temporar. Lucrările sale recente, din seria intitulată Adăpost sunt concepute şi modelate în materiale ecologice.

Interacţiunea dintre subiect şi locul locuirii sale reprezintă pentru Arta Urbană, design şi arhitectura contemporană un scop declarat şi asumat, un proiect deschis. Arhitectura caută să intre în rezonanţă cu preocupările, comportamentul, stilul de viaţă al individului, să creeze o relaţie de *feed-back*, să găsească un echilibru între dimensiunea ecologică şi cea tehnicistă.

Arta actuală reflectă expresia diversităţii ce ne caracterizează şi în mod logic acţionează asupra codurilor vizuale cunoscute către o nouă imagologie. Un exemplu concludent în acest sens îl reprezintă cartierul Defence din Paris care într-o concepţie spaţială arhitecturală unitară îşi aproprie intervenţii de Artă în Spaţiul Public cu scopul vădit de a umaniza ansamblurile de clădiri supradimensionate.

Teoreticienii culturii contemporane consideră conceptul de hibridizare ca fiind definitoriu în încercarea de a caracteriza interdependenţa şi relaţionările produse de mixarea teoriilor şi practicilor artistice, prin eliminarea graniţelor clasice existente între stiluri artistice şi nu în ultimul rând şi datorită nomadismului cultural în contextul globalizării actuale.

Artistul vizual se implică frecvent într-un activism cultural articulat la politicile culturale, generate de putere, cu care interacţionează şi le

influenţează. Opera de artă are capacitatea de a rezista şi de a nu fi asimilată ci integrată unei culturi la construcţia căreia participă.

Politicile culturale urbane capătă o dezvoltare coerentă şi eficientă numai printr-o preocupare constantă şi competentă în elaborarea unor strategii de proiectare, a unor lucrări şi situri de artă, fundamentate pe studii specifice de context, studii de morfologie şi antropologie urbană.

America a înţeles acest lucru încă din 1960-70, de când datează şi primele fundaţii de Public Art. America derulează anual sute de programe de Public Art, în care sunt implicate fonduri publice şi private, care au la bază parteneriat public şi privat, fonduri ale comunităţii şi legislaţie protectivă. Un exemplu în acest sens îl constituie procentul de 1% dintr-o construcţie care revine Artei Publice.

Comunitatea Europeană sprijină evenimentele de Artă în Spaţiul Public şi proiectele comune interdisciplinare.

În Strategia Dunării există preocuparea pentru evidenţerea culturilor locale / regionale şi promovarea turismului cultural, a siturilor de artă şi patrimoniu.

Numeroase intervenţii artistice în spaţiul public se datorează iniţiativelor private şi programelor bazate pe voluntariat artistic şi comunitar. În Bucureşti, în ultimii ani au avut loc simpozioane de Artă Urbană, proiecte complexe iniţiate de asociaţii care promovează intervenţiile de artă cu caracter temporar / efemer, dar lipsesc încă Fundaţiile bazate pe parteneriatul public / privat, în care să activeze specialişti şi reprezentanţi din administraţia culturală care să monitorizeze acest domeniu.

Bucureştiul pare sărac în intervenţii de Artă în Spaţiul Public. Sunt forme de artă care lipsesc cu desăvîrşire şi mă refer la Neon / Light Art, Cinetic Art, *instalaţii* mixt media, EcoArt, mai ales cele care ambientează vizual oraşul pe timpul nopţii

Şcoala de arhitectură românească este recunoscută internaţional şi avem arhitecţi şi birouri de arhitectură capabile să elaboreze proiecte şi programe urbanistice care să remodeleze ţesutul urban al oraşelor noastre. Există însă o legătură fragilă între arhitecţi şi artiştii vizuali creatori de Artă în Spaţiul Public ceea ce a dus, şi din păcate se continuă, la o precară ambientare urbană cu intervenţii de artă. Adesea intervenţiile de artă sunt gândite ulterior competiţiilor de proiecte de urbanism şi intră în planul urbanistic pe post de acţibilduri. Câteodată amplasarea lucrărilor este făcută superficial, aleatoriu provocând bulimii vizuale.

Cooperarea şi parteneriatul reprezintă pârghii, ale unui mecanism complex, care face posibilă realizarea operei de Artă în Spaţiul Public. De la alegerea proiectului la transpunerea *in situ*, etapele, unei lucrări de artă de for public cu caracter permanent / temporar / efemer trebuie să fie gestionate de artist şi specialişti, factori din administraţie şi parteneri

sociali. Universitatea Naţională de Arte din Bucureşti pregăteşte specialişti în acest domeniu, Avem tineri cu masterate şi doctorate în Arta Publică şi tot aşteptăm din partea autorităţilor să înţeleagă necesitatea existenţei acestora în cadrul administraţiilor culturale şi în comisiile care decid soarta artelor vizuale în oraş.

Referindu-mă la viitorul locuirii în megalopolis-ul contemporan, m-aş alătura cometariilor teoreticianului Nicolas Bourriaud, care în Esthetique Relationnelle, analizează interacţiunea transdisciplinară a praxisului artistic, şi militează pentru o abordare ecofilozofică, care să însumeze totalitatea relaţionărilor obţinute în urma unei continue articulări etico-politice între ambient, social şi subiectivitate.

În oraşelor secolului XXI căutările artiştilor, arhitecţiilor, teoreticienilor aparţinând diferitelor domenii ale cunoaşterii se îndreaptă către studiul tehnologic şi a formelor naturii, relaţia acestora cu psihicul uman, cu structurile comunităţii umane, ca spaţiul fizic şi emoţional. Statutul nostru de fiinţă umană, neobosit căutător de adevăruri, ne îndeamnă să gândim extropic dar ne cere imperativ să gândim fundamentat pe concepte familiare filozofiilor ecologiste de adâncime, în constelaţia cărora există conceptul vecinătăţii, în locuirea cotidiană, ca o cunoaştere a nevoilor celuilalt / celorlalţi într-o practică firească a unei etici de convieţuire armonioasă.

Aş încheia cu un aforism care îi aparţine artistului şi teoreticianului media Roy Ascott despre rolul artei în eco-mentalul lumii în tehno-conştienţa colectivă a civilizaţiei contemporane -“Ask not what science can do for the arts, ask what the arts can do for the science”– şi aş concluziona revenind la subiectul prezentării de astăzi **un oraş cu multe intervenţii de artă, un oraş cultural ne oferă frumuseţe, comfort psihic, ne cultivă spiritual, ne ajută să vieţuim şi ne face mai buni.**

21 octombrie 2014 - BNR - eveniment: Arta în Spaţiul Public